

מדור נומיסמאטי

למטבע-"הסוכך" של הירודס אגריפא האב

מאת ב. קירשנר

לאחר שהערכתי על מטבע זו (1), הוסבה תשומת לבי למאמרו של מ. נרקיס, לקוט'ס (2), שבו הוא דן בסמל ה-שמישיה במטבע הנ"ל. נרקיס ביאר שם את הסמל הזה כ-אניית משוט, אנייה בעלת תורן בלי מפרש, המתוארת במראה מפנים (*en face*). המאמר והפירוש הזה נעלמו מעיני; ואין פלא בדבר, שכן נרקיס עצמו לא חזר על הפירוש הזה בספרו מטבעות היהודים (3), שיצא לאור שמונה שנים לאחר הידפס המאמר הנ"ל (1936). על-כף-פנים, מעניין הדבר שגם נרקיס מייחס לסמל המדובר פירוש ימאי, אם גם מבחינות שונות מאלה שנקטתי בהן אני. ואולם דומני כי צדק נרקיס, שלא עמד על הסברתו הקודמת, כי בהסבירו את שמונת הכפתורים ליד התורן כ-זרבויות (4) בשביל המשוטים, אפשר לטעון עליו שבמראה האנייה בחזית, בשעה שהיא מתקרבת אלינו, אין רואים את סדי-המשוטים זה ליד זה, שהרי הם מסודרים, לאורך לזכות האנייה בזה אחר זה, ולפעמים גם זה מעל זה.

(1) ר' ידיעות י"א, חוב' ג'-ד', ע' 54.

(2) ר' ירושלים, קובץ החברה העברית לחקירת ארץ-ישראל ועתיקותיה-ב' (תרפ"ח), ע' קצ"ט ואילן.

(3) ר' שם, ע' 68 : 106.

(4) כאן במובן של נקודת משען, סדי-המשוט.

דברי ביקורת

Paul Romanoff, Ph. D., *Jewish Symbols on Ancient Jewish Coins*. With an introduction by Abr. A. Neumann, President of the Dropsie College. Philadelphia, 1944.

בספר זה מנסה המחבר (שנפטר בשנת 1943, בדמי-ימיו, בהיותו מפקח בית-הנכות של ה-Jew. Theological Seminary of America), למצוא את הרעיון המרכזי, המשותף לכל הסמלים שעל מטבעות היהודים העתיקות. בבדקו את מטבעות החשמונאים ואת אלה של ימות שתי המלחמות ברומאים מוצא המחבר את נושא-הסמלים המרכזי והמאחד ביחסן אל שלוש הרגלים ואל העבודה בבית-המקדש בכלל, אל המנחות, הכלים והבית עצמו. מטבעות הירודס ובניו מוצאן המחבר מכלל חקירתו, משום שסמליהן אינם יהודיים טהורים. הנחת המחבר, שמטבעות היהודים מבטאות את אמונתם ותקוותם לחיים מאושרים המושרשים באלהים, לרצון היא, אף-על-פי שאיני חושב לנחוץ לחפש אחר נושא אחד לכל סמלי המטבעות.

ערך מיוחד נודע לספר בגלל החומר הספרותי המקיף השאוב מן התלמוד, המדרשים, התרגומים, הספרות ההליניסטית והספרות הנומיסמאטית שבהם הסתייע המחבר בהנחתו. שפע הציטטים האלה, המובאים ברוב רובם ככתבם וכלשונם, מקילים הרבה מן הקורא את בדיקת ההנחה. גם מבחינה זו מעשיר הספר את ספרותנו הנומיסמאטית.